

Світлана Покрова,

старший викладач кафедри початкової освіти КЗ «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» ЗОР

ПИТАННЯ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Сьогодення України спрямоване на компетентнісну освіту, що вимагає нових підходів, зокрема й до оцінювання навчальних досягнень школярів. Останній сприяє індивідуалізації навчального процесу, підвищенню навчальної мотивації й дитячої самостійності. Оцінювання навчальних досягнень учнів – один із складників освітнього процесу. Саме тому в Проекті Державного стандарту початкової загальної освіти наголошується на впровадженні формувального оцінювання, яке допомагає відстежувати особистісний розвиток дитини та хід опановування навчального досвіду як основи компетентності, вибудовувати індивідуальну траєкторію особистості. У той же час у Концепції Нової української школи визначені загальні та конкретні очікувані результати як орієнтири для спостереження та оцінювання. Отже, концептуально змінити українську освіту без перегляду та реалізації нових підходів до оцінювання навчальних досягнень учнів неможливо.

Результати аналізу нормативного забезпечення освітнього процесу, параметрів об'єктивності традиційного оцінювання дають підстави зробити висновок, що між звичним оцінюванням результатів за журналом та бажанням вчителя побудувати освітній процес, який передбачає суб'єкт-суб'єктні відносини, ефективний зворотний зв'язок, є суперечність. У першому випадку – це лише підсумкове (сумативне) оцінювання, в іншому – оцінювання розвитку дитини в процесі навчання (оцінювання для поліпшення навчання) [4].

Зауважимо, що сутність поняття «формувальне оцінювання» досліджували вчені Б. Белл, П. Блек, Б. Коуві, М. Пінська, Ф. Перрену. Зокрема, як зазначає М. Пінська, формувальне оцінювання – це «інтерактивне оцінювання учнівського прогресу, що дає змогу вчителям визначати потреби учнів, адаптуючи до них процес навчання» [4].

Часто у наукових дослідженнях поруч з поняттям «формувальне оцінювання» вживаються такі терміни як «постійне», «нормативне», «формує», «формаційне» та ін.

Ключовий шлях розвитку формувальної функції оцінювання, запропонований П. Блеком та В. Вільямом, окреслює сучасний український педагог А. Сбруєва. Цей шлях полягає у тому, що зворотний зв'язок має стосуватися не лише навчальних результатів – учні повинні

мати можливість розуміти всі нюанси процесу навчання, що сприятиме більш свідомому засвоєнню знань та тіснішій взаємодії між його учасниками [6].

Крім цього, вчені виокремили такі компоненти успішного застосування формульованого оцінювання, як забезпечення вчителем ефективного зворотного зв'язку з учнями; активна участь дітей в освітньому процесі; коригування процесу навчання з урахуванням результатів оцінювання, спроможність учнів до самооцінювання та взаємооцінювання [4].

Результати дослідження виявляють, що постійне оцінювання дає дані про спосіб набуття знань учнем, виходячи з чого педагог та школярі можуть планувати та здійснювати певні дії. Саме такі дії роблять процес оцінювання «формульованим».

У випадку, коли учні та вчитель однаково розуміють цілі та очікувані результати навчання, процес навчання стає більш ефективним, що доведено педагогічним досвідом.

Учні мають усвідомлювати, яких результатів навчання необхідно досягнути, й у будь-який час установити, на якому етапі досягнення власних цілей вони знаходяться, оцінити точність виконаних дій та операцій, скоригувати за необхідності та зрозуміти, коли очікуваного результату досягнуто. Таким чином, формульоване оцінювання є зворотним зв'язком для учнів, який дозволяє їм зрозуміти, яких заходів слід вжити, щоб покращити власні результати [2].

З іншого боку, таке оцінювання для вчителя забезпечує зв'язок оцінки з індивідуальним навчальним рухом учня, приростом його навчальних результатів (знань, умінь, компетентностей тощо). Воно створює умови розвитку в учнів навичок планування власного процесу навчання, прийняття аргументованих рішень, роботи в команді, співпраці тощо. Окрім цього, таке оцінювання є передумовою оцінювання запланованих результатів навчання: особистісних, міжпредметних та предметних [3].

Відповідно до Проекту Державного стандарту початкової освіти алгоритм діяльності вчителя щодо організації формульованого оцінювання має таку послідовність дій:

1. Формулювання об'єктивних і зрозумілих для учнів навчальних цілей.
2. Створення ефективного зворотного зв'язку.
3. Забезпечення активної участі учнів у процесі пізнання.
4. Ознайомлення учнів із критеріями оцінювання.
5. Забезпечення можливості й уміння учнів аналізувати власну діяльність (рефлексія).
6. Коригування спільно з учнями підходів до навчання з урахуванням результатів оцінювання.

У той же час, спостереження та формульоване оцінювання має на меті:

- підтримати навчальний поступ учнів;
- формувати в дитині впевненість у собі, наголошуючи на її сильних сторонах, а не на помилках чи слабкостях;
- аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо коригування програми і методів навчання відповідно до потреб учня/учениці [5].

Як справедливо зауважує Н. Морзе, «інновації, спрямовані на впровадження практики формативного оцінювання, ведуть до істотних результатів навчання» [1].

Отже, педагогічне оцінювання є одним із найважливіших елементів сучасного навчального процесу. Від правильної організації контрольної оцінювальної діяльності вчителем більшою мірою залежить ефективність управління навчанням. При цьому, формувальне оцінювання є цілеспрямованим неперервним процесом спостереження за набуттям знань учнів, необхідною умовою інтерактивного навчання, в ході якого формується культура спільного обговорення у класі, розвиваються навички критичного і творчого мислення, а також формується середовище, що заохочує учнів запитувати, робити умовивід. Формувальне оцінювання підтримує впевненість кожного учня в тому, що він здатний покращити свої результати. Відтак, активне застосування сучасними педагогами методики формувального оцінювання є одним із ключових чинників якісної освіти.

Список використаних джерел

1. Морзе Н. В. Формувальне оцінювання : від теорії до практики / Н. В. Морзе, О. В. Барна, В. П. Вембер // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2013. – № 6. – С. 45–57.
2. Основи педагогічного оцінювання. Ч. I. Теорія. Навчально-методичні та інформаційно-довідкові матеріали для педагогічних працівників / [Г. Агрусті, Л. М. Артемчук, І. Є. Булах, Д. Вілмут, Т. О. Лукіна, М. Р. Мруга]. – К. : Майстер-клас, 2005. – 94 с.
3. Основи педагогічного оцінювання. Ч. II. Практика. Навчально-методичні та інформаційно-довідкові матеріали для педагогічних працівників / упорядники : Л. М. Артемчук, І. Є. Булах, М. Р. Мруга – К. : Майстер-клас, 2005. – 54 с.
4. Пинская М. А. Формирующее оценивание : оценивание в классе : учебн. пособие / М. А. Пинская. – М. : Логос, 2010. – 264 с.
5. Проект Державного стандарту початкової освіти [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/content/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2017/07/19/proekt.rar>
6. Сбруєва А. А. Тенденції реформування середньої освіти розвинених англomовних країн в контексті глобалізації (90-ті рр. ХХ – початок ХХІ ст.) : монографія / А. А. Сбруєва. – Суми : ВАТ «Сумська обласна друкарня», Видавництво «Козацький вал», 2004. – 500 с.

